

KALENTERIMAAILMAN KUULUMISIA No 22 ★ Syksy 2008

Piirros Minna Immonen

HYVÄÄ JOULUA!

Yliopiston almanakkatoimisto on päättänyt tänä vuonna lahjoittaa joulutervehdyksiin varatun summan Suomen Punaisen Ristin katastrofirahastoon.

**TOIVOTAMME KAIKILLE
YSTÄVILLEMME
RAUHALLISTA JOULUNAIKAA
JA
MENESTYKSELLISTÄ
VUOTTA 2009.**

Almanakkatoimiston väki, Arja, Heikki ja Asko

EERO KIVINIEMI – NIMIPÄIVÄKALENTERIA VAALIMASSA s. 2
UUDET NIMET VUODEN 2010 KALENTEREIHIN s. 3
NYA NAMN I KALENTERN FÖR 2010 s. 4
YRITTÄJÄN PÄIVÄ s. 4

Kalenterimaailman kuulumisia ISSN 1455-8823
Almanakkatoimiston tiedotuslehti ilmestyy 2 kertaa vuodessa
Vastaava toimittaja Heikki Oja, taitto Arja Latvala
Julkaisija Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy,
Yliopiston almanakkatoimisto
PL 14 (Kopernikuksentie 1), 00014 Helsingin yliopisto
Puh. (09)1912 2942 GSM 040 553 1864
Sähköposti almanakka@helsinki.fi
Internet <http://almanakka.helsinki.fi>
Tekstin lainaaminen on sallittua jos lähde mainitaan.

NIMIPÄIVÄKALENTERIA VAALIMASSA

SUOMEN NIMITUTKIMUKSEN GRAND OLD MAN, EMERITUSPROFESSORI EERO KIVINIEMI ON KOLMENKYMMENTEN VUODEN AJAN HUOLEHTINUT SUOMALAISTEN KALENTERIEN NIMIPÄIVÄLISTOISTA. HÄN KERTOO ARTIKKELISSAAN NIMIPÄIVÄKALENTERIN TARKISTUKSISTA SADAN VUODEN AJALTA.

Nimipäiväkalenterin uudistuksia ja tarkistuksia on tehty viimeisten sadan vuoden aikana yhdeksän kertaa.

Koska nyt julkistettu tarkistus vuodeksi 2010 on minun osaltani viimeinen, kerron lyhyesti vähän siitä, millä tavoin nimipäiväkalenteria on muuteltu. Tarkemmin nämä asiat näkyvät esim. vuoden 2005 Yliopiston nimipäiväalmanakkaan sisältyvästä artikkelistani ”Almanakan kalenterinimien historiaa 300 vuoden ajalta”. Se löytyy nyt myös internetistä Almanakkatoimiston sivuilta.

Aluksi muutoksia nimipäiviin tehtiin noin sukupolven välein: 1908, 1929, 1950, 1973. Ne olivat niin suuria, että yhtä hyvin voisi puhua myös nimipäiväkalenterin uudistuksista. Muutoksia tuli yleensä yli sadan päivän, joskus jopa yli kahdensadan päivän kohdalle. Uusien nimien valintaperusteet olivat varsinkin vuosisadan alkupuolella paljolti aatteellisia.

Minä sain työn vastulleni Kustaa Vilkkunan jälkeen 1970-luvun lopulla, ja ensimmäiset tarkistukset tulivat vuoden 1973 jälkeen näkyviin noin kymmenen vuoden välein: 1984 ja 1995.

Tämän jälkeen niitä on tehty jo viiden vuoden välein: vuosien 2000, 2005 ja 2010 kalentereihin.

Koska Suomen väestötietojärjestelmä ja siis myös väestön etunimet olivat 1970-luvulla jo atk:lla, päätin jo ennen työhön ryhtymistäni muuttaa tarkistusten perusteita sel-

västi: valistuneesta harkinnasta nimien yleisyyteen perustuviksi.

Ensin oli kuitenkin selvitetävä suomalaisen etunimistön koostumus ja aiemmat vaiheet.

Mitään laajaa tietoa Suomen etunimien yleisyydestä, nimien suosion tai esim.

nimervalintaperusteiden muutoksista ei vielä 1970-luvulla ollut olemassa. Olin kuitenkin jo ollut mukana järjestämässä vuoden 1979 almanakassa julkaistua kyselyä ”Mikä lapselle nimeksi”. Siinä vastaajia pyydettiin kertomaan, mitä he tiesivät omien nimiensä valinnan perusteista sekä siitä, millaisin perustein he itse olivat valinneet juuri tietyt nimet lapsilleen. Vastauksiin sisältyi tietoja yli 4000 etunimen valinnasta, ja tiedot jakautuivat sekä alueellisesti että ajallisesti varsin tasaisesti. Tuloksista sai melko hyvän yleiskuvan nimervalinnasta.

Vuonna 1981 Helsingin yliopisto osti ehdotuksestani tutkimuskäyttöön VRK:lta koko kansan etunimet, ja minä kerroin HY:n laskentakeskukselle, millaisia listoja tuosta aineistosta haluaisin. Yli 10 miljoonan etunimen aineisto oli senaikaiseksi erittäin laaja, joten Laskentakeskuksen päätietokone raksutteli

pari yötä ennen kuin tuloksena oli noin puolen metrin korkuinen pino silloin käytössä ollutta reikäreunaista tulostuspaperia. Paljolti tuon aineiston ja etunimikyselyn pohjalta syntyi ensimmäinen etunimikirjani *Rakkaan lapsen monet nimet* 1982. Siihen sisältyi mm. siihen asti ylivoimaisesti pisin lista suomenkielisen väestön etunimistä ja tietoja nimien suosion ajallisesta ja alueellisesta vaihtelusta. Listassa olivat kaikki nimet, joiden frekvenssi oli vähintään 10 eli noin 5000 yleisintä etunimeämme. Se lienee vaikuttanut aika monen nimen uuteen suosioon.

Nimipäiväkalenterin tarkistus v. 1984 perustui suurelta osin tämän tutkimuksen tuloksiin, mutta ehkä vasta seuraavaan, vuoden 1995 tarkistukseen mennessä vakiintui tarkemmin se periaate, jota vuosien 1995, 2000 ja 2005 tarkistuksissa on noudatettu: jos jonkin nimen oli saanut jo noin tuhatkunta suomen-

Professori Eero Kiviniemi

kielistä lasta ja suurelta osin vielä ensimmäiseksi etunimeksi, sille pyrittiin löytämään paikka suomenkielisestä nimipäiväkalenterista – jos se oli mahdollista tiettyjä ehtoja noudattaen. Lähinnä tällaisin perustein suomenkieliseen nimipäiväkalenteriin lisättiin neljässä tarkistuksessa vuodesta 1984 vuoteen 2005 125 uutta nimeä. Kokonaan poistettiin vain kaksi (Klemetti ja Roine) ellei mukaan lasketa sitä, että vuonna 2000 Elmer vaihtui asuun Elmeri ja Matalena asuun Matleena.

Uudempaa aineistoa ostettiin VRK:lta tarkistuksia varten aluksi useiden vuosien osalta yhdellä kertaa, mutta vuodesta 1995 alkaen toteutui toive, jonka olin esittänyt jo ensimmäisessä etunimikirjassani 1982: uusi aineisto alettiin hankkia vuosittain, ja vuonna 1996 ensi kerran ilmestyneessä Yliopiston nimipäiväalmanakassa sata suosituinta -listat voitiin julkaista joka vuosi edellisenä vuonna syntyneiden osalta. Näin suomalaiset saivat aiempaa tuoreempaa tietoa siitä, millaiset etunimet kulloinkin olivat keskimäärin suosituimpia – etenkin kun myös VRK hyvin pian alkoi julkaista omilla internetsivuillaan samantapaisia listoja.

Yliopiston nimipäiväkalenterit saatiin 1900-loppuun mennessä niin tarkoin täydennetyiksi, ettei uusia nimiä viiden vuoden välein tehtäviin tarkistuksiin löytynyt entisin perustein enää montakaan. Siksi valintaperusteet on nyt muutettu ensimmäisiksi etunimeksi annettujen nimien lukumääriin perustuviksi. Useimmitenhan juuri ensimmäinen etunimi on käyttönimenä ja samalla ”nimipäivänimenä”. Uusi kriteeri tuo aiempaa enemmän nimiä kuvaan siitä syystä, että suomenkielisessä etunimistössä on se muiden kielten kannalta ehkä kummalliselta tuntuva piirre, että suurin osa etunimistämme on melko selvästi joko tyypillisesti ensimmäisiä tai jälkimmäisiä etunimiä. Asian ratkaisee yleensä nimien pituus tai paremmin-

kin äännerakenteen painavuus, sillä suomenkielisten korvaa on yleensä miellyttänyt ns. viskurilaki: luettelomaisissa esityksissä painavammat

**"LISTAN
KOOSTUMUKSEN
OVAT MÄÄRÄNNEET
VALINNOILLAAN
NIMENANTAJAT."**

sanat sijoittuvat kevyempien jälkeen (mänty, honka, petäjä; samoin Eero Oskari Kiviniemi eikä Oskari Eero Kiviniemi). Tosin myös yhtä useamman etunimen anto on Suomessa paljon yleisempää kuin monissa muissa maissa.

Uudenlaisen yleisyysrajan perusteella uusia nimiä on nyt hyväksytty suomenkieliseen nimipäiväkalenteriin peräti 39. Listan koostumukseen ovat määränneet valinnoillaan nimenantajat. Kaikkiaan uusia nimiä on kalenteriin saatu vuodesta 1984 alkaen eli noin sukupolven aikana 164 kappaletta. Tämä määrä ei kovin paljon poikkea 1900-luvun alkupuolen suurista nimipäiväkalenterin muutoksista, mutta sel-

keänä erona on nyt se, että mukaan ovat enimmäkseen päässeet kalenterista puuttuvista nimistä yleisimmät ja että jo kalenterissa olleita nimiä ei ole poistettu juuri lainkaan. Voidaan hyvin perustein sanoa, että Suomen suomenkielinen ja ruotsinkielinen nimipäiväkalenteri ovat paljon entistä kattavampia ja ajantasaisimpia maailmassa. Sata vuotta sitten erilaisia etunimiä oli almanakoissa suunnilleen yhtä paljon kuin päiviäkin, ja naisten nimiä oli selvästi vähemmän kuin miesten. Vuonna 2010 erilaisen nimien määrä tulee olemaan 834 ja naisten nimien määrä selvästi miesten nimien lukua runsaampi niin kuin asia on nykyäestölläkin.

Olen valmistellut uusien kalenterinimien listan dosentti Minna Saarelman kanssa. Hän on se henkilö, joka tulee valmistelemaan yliopiston nimipäiväkalenterin seuraavan tarkistuksen tai kenties uudistuksen vuodeksi 2015. ☺

Eero Kiviniemi

Artikkeli perustuu alustuspuheenvuoroon, joka pidettiin 23.9.2008, kun vuoden 2010 kalenteriuudistukset julkistettiin.

**Uudet nimet vuoden 2010
kalentereihin**

Dosentti
Minna Saarelma

Suomalaiset tyttöjen nimet: Anette, Fanni, Hilda, Jade, Jatta, Kaisla, Karita, Lumi, Maisa, Melina, Mette, Miisa, Mila, Minea, Minja, Nella, Ninni, Peppi, Riia, Rita, Rosa, Sandra, Siru, Tessa, Tinja

Suomalaiset poikien nimet: Erkka, Frans, Hans, Jasper, Jesper, Jiri, Justus, Lenni, Luukas, Max, Niki, Sebastian, Timi, Vertti

Nimilistoihin 2010 on tehty myös lukuisia muita muutoksia, kuten

- muutama nimi on siirretty toiselle päivälle pois uuden nimen tieltä
- nimien järjestystä monilla päivillä on muutettu nimien yleisyyden muututtua
- jako lyhyen ja täydellisen listan nimiin on tarkistettu.

NYA NAMN I KALENDERN

Arkitekten för den senaste revideringen av namnlängden har för den finlandssvenska versionen varit professor emerita Marianne Blomqvist. Den finlandssvenska almanackan utökas med 21 nya förnamn.

Då antalet finlandssvenska barn är betydligt mindre än de finska, ligger också frekvensribban lägre för vilka namn som tas in. Tidigare skulle antalet bärare vara 100–150, nu har den liksom för den finska almanackan sänkts, säger Marianne Blomqvist.

Helsingfors universitet införskaffar uppgifter om alla förnamn som getts i Finland från Befolkningsregistercentralen och delar sedan upp dem enligt bl.a. barnets modersmål.

– Bland de populäraste nya namnen för svenskspråkiga flickor finns Minea och Vanessa och för pojkar-
nas del Mark och Nicolas, nämner Blomqvist. Hon är speciellt glad över att det gamla Noah nu kommer att stå i den finlandssvenska almanackan igen, för det har lyst med sin frånvaro i omkring 200 år. Samma dag kan givetvis också Noa och Noak fira namnsdag. ☺

Professor Marianne Blomqvist

DE NYA NAMNEN I KALENDRARNA FÖR 2010

Flicknamn i finlandssvenska utgåvor: Angela, Angelika, Angelina, Erin, Luna, Malena, Margita, Minea, Tilda, Tilde, Tindra, Vanessa och Vilma.

Pojknamn i finlandssvenska utgåvor: Alec, Alvin, Aron, Liam, Mark, Nicolas, Noah och Vincent.

YRITTÄJÄN PÄIVÄ

Usien nimien ohella Helsingin yliopisto on päättänyt ottaa almanakkaan uuden merkkipäivän, yrittäjän päivän, vuosikerrasta 2010 alkaen. Sitä vietetään syyskuun 5. päivänä. Yrittäjän päivän ruotsinkielinen nimi on företagardagen. Päivä ei ole liputuspäivä.

Yrittäjän päivää on vietetty Suomessa yli kymmenen vuoden ajan, ja päivän vietto on laajentunut valtakunnalliseksi tapahtumaksi. Yritykset järjestävät monilla paikkakunnilla esim. avoimien ovien päiviä tai kutsuvat opettajia ja oppilaita tutustumaan toimintaansa. Päivän vietto on laajentunut useammalle päivälle, ja syyskuun alkuun on muodostu-

massa kokonainen yrittäjän viikko.

– Olemme iloisia, että yrittäjän päivä on tulossa mukaan Suomen kalentereihin, kertoo toimitusjohtaja Riitta Antinmäki Yrittäjän päivä -säätioistä. – Neuvottelemme parhaillaan yrittäjän päivän saamiseksi merkkipäiväksi koko EU:n alueella.

Vuoden 2010 päivälistan tehtiin myös pieni muutos ruotsalaisuuden päivän merkinnässä. Tähän asti ruotsalaisuuden päivänä (6.11.) on ollut Kustaa Aadolfin nimipäivä. Koska sekä Kustaalla että Aadolfilla on nimipäivä jo muuhun aikaan vuotta, tulee uudeksi merkinnäksi "ruotsalaisuuden päivä, Kustaa

Toimitusjohtaja Riitta Antinmäki

Aadolfin päivä" eikä päivänä ole kenenkään nimipäivää. Kielitoimiston suosituksen mukaan uusi ruotsinkielinen nimi on "svenska dagen, Gustav Adolfsdagen".